

בס"ד. יום ב' דראש השנה, ה'תשמ"ט.

בלתי מוגה

זה היום תחילת מעשיך¹, וידוע הדיוק בענין זה בדרושי רבותינו נשיאינו, מדוע נקבע ראש השנה באחד בתשרי שבו נברא האדם והוא יום הששי למע"ב כי בכ"ה באלול נברא העולם². ונתבארו בזה כמה תירוצים והסברים בדרושי אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצ"צ ואדמו"ר מהר"ש ואדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע וכ"ק מו"ח אדמו"ר. אמנם מצינו חידוש בדבר בדרוש אחד של אדה"ז³ שעל דרוש זה ישנם ג"כ הגהות מאדמו"ר הצ"צ⁴ שמבאר שם, דבריאת השמים והארץ שבכ"ה אלול היא בריאה מאין ליש גשמי, להיות נראה גשמיות העולם וחומר ליש ודבר, ועל זה נאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, שבריאה זו מתחדשת תמיד, ובפרט ע"פ ביאור הבעש"ט⁵ שהתהוות כל העולם מאין ליש היא בכל רגע ורגע כמו בפעם הראשונה, וע"כ אין בזה חידוש בכ"ה אלול בכל שנה. משא"כ בראש השנה שאז היתה בריאת אדם הראשון, דהיינו לא בריאת גופו, וגם לא בריאת נפשו, שהרי הנשמה היא חלק אלוקה ממעל ממש (כמבואר בתחלתו⁶), שזהו בנשמת כל איש ישראל, וכ"ש וק"ו נשמתו של אדה"ר, אלא החידוש בראש השנה (ביום ששי למע"ב) הי' מש"נ⁷ ויפח באפיו נשמת חיים, חיבור הנשמה והגוף. וענין זה הי' פעם אחת בלבד בראש השנה בשנה הראשונה, דחיבור הנשמה והגוף שרשו הוא ממקום עליון ביותר⁸, ולכן הוא ענין נעלה ביותר הנמשך פעם אחת בשנה בראש השנה. ואח"כ חוזר ונמשך ענין זה (דויפח באפיו נשמת חיים) בכל שנה בראש השנה, זה היום תחילת מעשיך, אלא שמראש השנה נמשך אח"כ ענין זה ע"י ראשי החדשים לכל חדשי השנה, ועד לכל ימי השנה, ועד לכל רגע ורגע שבשנה, לרגעים תבחננו⁹.

והנה ביאור זה יש בו חידוש לגבי שאר הביאורים במעלת ראש השנה לגבי כ"ה באלול. דלפי משנ"ת בכמה דרושים¹⁰ הרי גם בכ"ה אלול יש בו מעלה גדולה ביותר, עד למעלה הכי נעלית, שאז היתה התהוות היש הגשמי בפעם הראשונה, דהתהוות היש הגשמי היא ע"י עצומה"ה ית' שאין לו עילה

(5) הובא בבעהיה"א בתחלתו.
 (6) ריש פרק ב.
 (7) בראשית ב, ז.
 (8) ראה גם רמ"א או"ח ס"ו סוס"א.
 (9) איוב ז, יח.
 (10) ראה בהנסמן לעיל הערה 1.

(1) תפלת מוסף דר"ה מר"ה כז, א. וראה גם ד"ה זה דשנת תשמ"א (סה"מ מלוקט ע' צט ואילך), תשמ"ב (קונטרס ר"ה תשמ"ט). וש"נ.
 (2) ויק"ר רפכ"ט. פסיקתא דר"כ פיסקא כג. יל"ש פינחס רמו תשפב. ועוד.
 (3) לקו"ת נצבים מז, א ואילך.
 (4) אוה"ת דרושי ר"ה ע' שכג.

וסיבה שקדמה לו ח"ו (כמבואר באגה"ק¹¹), אלא שבזה גופא יש מעלה בר"ה לגבי כ"ה אלול, כי בכ"ה אלול הוא זמן בריאת חיצוניות העולמות משא"כ בר"ה היא המשכת פנימיות העולמות, ועוד ביאורים כיו"ב, משא"כ לפי ביאור זה נמצא שאין כל מעלה בכ"ה אלול שבכל שנה ושנה, כי לאחרי הבריאה בפעם הראשונה, הרי ההתהוות היא בכל רגע ורגע כמו שהיא בפעם הראשונה ואין חידוש בכ"ה אלול אלא בראש השנה בלבד.

ויש לומר, דההפרש בין שני אופני ביאורים הנ"ל אינו באופן של אלו ואלו דברי אלקים חיים¹², אלא הם באופן דהליכה מדרגא לדרגא, ילכו מחיל אל חיל¹³, שלאחרי הבחי' דר"ה כפי הביאור שברוב הדרושים, בא הבחי' דר"ה כפי הביאור שבדרוש זה.

והענין הוא, דהנה כללות עבודת ראש השנה באה לאחרי הכנת העבודה בשנה הקודמת. שזה מתחיל מעבודת שבת מברכים חודש אלול, ואח"כ העבודה דר"ח אלול, ועבודת חודש אלול בכלל, כולל כל הענינים הנרמזים בר"ת דתיבת אלול כמבואר במ"א¹⁴, וח"י אלול שהוא מכניס חיות בכל עניני אלול¹⁵, ועוד זאת שיום ח"י אלול הוא כנגד חודש תשרי של השנה הקודמת¹⁶ (ובנדוד ה"ז שנת תְּשֻׁמָּח וְתְשֻׁמָּח ושנת הַקְּהָל). ועד שאח"כ באים לעבודת כ"ה אלול, ואח"כ בימי הסליחות וכיו"ב. ואף שבכל פרטים אלו ישנה הנקודה דראש השנה (שהם הכנה לראש השנה), מ"מ השער דימים אלו הוא בענין המיוחד שבכל יום. ואח"כ באים לר"ה עצמו, שהשער המיוחד דיום זה הם עניני ר"ה, אבל גם בראש השנה עצמו ישנו החיוב להעלות בקודש, ומה גם שקשור עם בריאת האדם שנק' מהלך¹⁷, וא"כ בודאי שצריך להיות העלי' בעבודת האדם בר"ה עצמו, היינו, שצ"ל ההליכה מחיל אל חיל בכל רגע ורגע שבר"ה. דהנה ראש השנה הוא יומא אריכתא¹⁸, היינו מציאות אחת של יום אחד ארוך, אבל יחד עם זה יש בו ריבוי זמן בכמות, וכ"ש וק"ו ריבוי זמן באיכות, ובכל רגע ורגע צ"ל הליכה מחיל אל חיל. ועלי' זו היא הן בהעבודה דר"ה והן בהבנה והסברה דראש השנה. והנה סדר העבודה בזה הוא מן המוקדם אל המאוחר בזמן, ואין זה משום שיש חסרון או פחיתות בהתחלת העבודה לגבי המשך העבודה, אלא שכן הוא סדר העבודה כפי שנקבע מלמעלה, שהעבודה היא מן הקל אל הכבד. ומזה מובן, שברגע הראשון דראש השנה, אז ישנו עדיין נתינת מקום להעבודה דלפני ראש השנה, וכמבואר

(16) ראה סה"ש תש"ג ע' 177. שם ע' 179.

(17) ראה תו"א ס"פ וישב (ל, סע"א ואילך). ובכ"מ.

(18) רמב"ם הל' יו"ט ספ"א. ובארוכה —

שו"ע אדה"ז או"ח סת"ר ס"ג ואילך.

(11) ס"כ (קל, סע"א ואילך).

(12) עירובין יג, ב. וש"ג.

(13) תהלים פד, ח.

(14) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 177. וש"ג.

(15) ראה לקו"ש ח"ט ע' 250 ואילך. וש"ג.

בדרושי כ"ק מ"ח אדמו"ר שהעבודה דליל ר"ה היא בענין הגעגועים (והיינו הגעגועים להגילוי דשנה הקודמת), ולאחרי זה עבודת יום ראש השנה לפני תקיעת שופר, שהיא עבודה נעלית יותר. ולמעלה מזה היא העבודה בעת תק"ש, ולמעלה יותר היא העבודה לאחרי תקיעת שופר, ואח"כ עולים בכל רגע ורגע בעבודת ראש השנה, שהיא נעלית יותר מכפי שהיתה ברגע הקודמת. ועלי' זו היא הן בהעבודה דר"ה והן בהבנה והסברה דר"ה, וההתבוננות הקשורה לזה, דפשוט שהעלי' מחיל אל חיל בעבודת ר"ה באה ע"י ההתבוננות בתכלית השלימות שהיא באופן דיחוד נפלא של האדם המתבונן עם הדבר שמתבונן בו. ולא עוד אלא שהתבוננות זו היא באופן דיתקע מחשבתו בחזק, כמבואר בתניא¹⁹, שזהו שלימות ענין ההתבוננות, היינו שהתבוננות היא באופן שמביאה לידי מעשה, ונרמז בלשון יתקע מחשבתו, שלשון תקיעה הוא לשון של מעשה (כמו תקיעת שופר), ועוד זאת, שענין זה הוא במוח הדעת, דאף ששכל ודעת בכלל אינו שייך לתקיעה, מ"מ נאמר כאן לשון זה, ולא עוד אלא שנאמר לא בנוגע למוח החכמה או הבינה אלא בנוגע למוח הדעת, שזה כולל גם דעת עליון שלמעלה מחו"ב, שגם בחי' דעת זו נמשכת באופן דתקיעה ובחזק, עד שמביאה להולדה, כמבואר בתניא¹⁹ שע"י הדעת באה הולדת המדות אהו"ר וענפיהן. ומכל זה מובן, שכאשר האדם עולה מדרגא לדרגא בראש השנה בעבודתו ודביקותו, הרי מובן שזה בא ע"י שינוי ועלי' בהבנתו והשגתו לגבי מה שהי' בדרגתו הקודמת.

וע"פ כ"ז יש לבאר ההפרש בין ב' הביאורים במעלת ר"ה לגבי כ"ה באלול. דהביאור הראשון (שגם כ"ה אלול הוא יום נעלה אלא שר"ה הוא יום נעלה יותר) הוא בתחילת העבודה, כשיש עדיין תפיסת מקום לעיני כ"ה אלול וכיו"ב. אמנם אח"כ בהמשך היום, כשהאדם עולה בעבודתו והבנתו, והאור המאיר אצלו הוא אור נעלה ביותר, הרי לגבי אור זה, העילויים הכי נעלים דכ"ה אלול וכו' הם באופן דשרגא בטיהרא מאי אהני²⁰. וזהו מה שנת' בדרוש זה, שכ"ה אלול אינו מחולק משאר ימות השנה, כי התהוות היש הגשמי היא בכל רגע ורגע מחדש, משום שבדרוש זה קאי באופן עבודה והבנה כזו בראש השנה, שלגבי' אין תפיסת מקום כלל למעלת כ"ה אלול. כי בראש השנה ישנה התהוות דבר חדש לגמרי, ויפח באפיו נשמת חיים, חיבור הנשמה והגוף. וי"ל שענין זה (מה שבר"ה הוא חיבור הנשמה והגוף) מובן ע"פ המבואר בסידור בד"ה להבין ענין תק"ש ע"פ כוונת הבעש"ט ז"ל²¹, שבראש השנה ההמשכה היא מעצומה ית', שמשם נמשך לפנימיות המדות, ומשם נמשך לפנימיות

(21) סידור (עם דא"ח) שער התקיעות רמד, ג ואלך.

(19) פרק ג.
(20) ל' חז"ל — חולין ס, ב.

המלכות, עד שאופן ההמשכה בסדר ההשתלשלות אינו ברפיון ידים, שזה פועל במעשה בפועל בעולם העשי' הגשמי, לעשות לו ית' דירה בתחתונים²².

והנה כל משנת"ל הוא בכל שנה ושנה, אך נוסף לזה ישנו חידוש מיוחד בענין זה עצמו בכל שנה ושנה. ובשנה זו ישנו חידוש מיוחד שבראש השנה מתחילה שנת המאיתים להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ, שיום הולדתו הי' בכ"ט אלול תקמ"ט²³ [דהגם שזהו רק התחלת שנת המאיתים, מ"מ מצינו בכמה ענינים בתורה שהתחלת השנה היא העיקר. וענין זה מצינו בדבר הכי עיקרי שהיא שנת השמיטה, ששנת השמיטה מתחילה בכל תוקפה תיכף ברגע הראשונה שלה. והרי שמיטה היא ענין כללי, כדאייתא במדרש²⁴ שכל השביעין חביבין, שבת בימים ושמיטה בשנים] ועד"ז דורנו הוא דור השביעי כמשנת"ל במ"א²⁵, ויובל בשמיטות, ועד שיש נו"ן אלפים יובלות²⁶, ועד שישנו ענין זה למעלה מגדר הזמן לגמרי], והנה ידוע שביום ההולדת מזלו גובר²⁷, ומזה מובן, שמזלו של הצ"צ מתחיל לפעול על כל שנה זו באופן דמאיתים.

ויש לבאר מעלת ותוכן ענין מספר מאיתים, ע"פ מ"ש אדמו"ר הצ"צ עצמו ברשימותיו לשיר השירים²⁸ על הפסוק²⁹ כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאיתים לנוטרים את פריו. ומביא בזה אדמו"ר הצ"צ כמה פירושים ומהם, א' פירש"י דקאי על לע"ל שהעוכומ"ז יחזירו אלף (האלף לך שלמה) ויוסיפו חומש (ומאיתים לנוטרים את פריו) כדין המועל בהקדש. ומבאר בזה, דבחי' האלף הנ"ל הם הע"ס דק"נ שלע"ל תצא מחלאתה וטומאתה. וענין הוספת החומש מבאר כי בקליפת נוגה יש י"א כתרין, עשר נגד ע"ס והי"א מקיף דלבונה, וזהו ענין הוספת חומש, כי הע"ס דקדושה נחלקים לה' פרצופין, א"כ המקיף דלבונה הוא הוספת חומש על ע"ס דק"נ. ולפ"ז האלף לך שלמה ומאיתים לנוטרים את פריו, מדובר בספירות הלעו"ז (ע"ס דק"נ והמקיף דלבונה). ב' פירוש המד"ר³⁰ דהלומד תורה במקומו שכרו מאיתים (ומאיתים לנוטרים את פריו), ושלא במקומו אלף (האלף לך שלמה) [ועד"ז ישנו עוד פירוש במדרש שם, דהלומד שלא בצער שכרו מאיתים (ומאיתים לנוטרים את פריו), והלומד תורה בצער שכרו אלף (האלף לך שלמה)]. ומבאר בזה דמאיתים הם חו"ב שכל אחד כלול ממאה, ולכן ביששכר³¹ נאמר ראשיהם מאיתים, לפי דאורייתא מחו"ב נפקת³² ע"כ מצד התורה שכרו מאיתים, אבל הלומד תורה

(22) ראה נתחומא נשא טז. ועוד. תניא רפ"ו. רסח.

(27) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקה"ע שם.

(28) אהדת שה"ש (כרך ב) ס"ע תשסא ואילך.

(29) שה"ש ח, יב.

(30) שהש"ר עה"פ (פ"ח, יב).

(31) דה"א יב, לב.

(32) זח"ב פה, א. קפא, א.

(23) ראה נתחומא נשא טז. ועוד. תניא רפ"ו. רסח.

(24) "היום יום" כ"ט אלול. ועוד.

(25) ויק"ר פכ"ט, יא.

(26) ד"ה באתי לגני תשי"א (סה"מ מלוקט

ח"א בתחלתו).

(27) נסמן במאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ס"ע

שלא במקומו [או הלומד תורה בצער] שזהו ענין עבודה ע"ד בין עובד אלקים לאשר לא עבדו³³ ע"י ששונה פרקו מאה פעמים ואחד נק' עובד אלוקים³⁴, עי"ז ממשיך מבחי' כתר ששם הוא בחי' אלף, אשר החכמה אינה אלא מעשר מבחי' כתר. ולפי"ז האלף לך שלמה ומאתיים לנוטרים את פריו, מדובר בהמשכות שלמעלה (כתר וחור"ב)³⁵.

וממשיך בהמאמר, שבזהר³⁶ מבואר בענין ויהיו חיי שרה³⁷, דמאה שנה הוא בכתר, וחור"ב נק' עשרים, וכאן משמע דחור"ב הם מאתיים וכתר הוא אלף, ומבאר בזה די"ל שע"י עסק התורה ממשיכים תוספת אור בכח"ב. ויש להוסיף בזה, דהלומד תורה שלא במקומו [או הלומד תורה בצער] באופן דעבדו, ה"ז בכללות עבודת התשובה שלמעלה ממדוה"ג, ולכן ע"י עבודה זו ממשיכים תוספת אור בכתר, עד שנעשה אלף. ומה שגם הבחי' דחור"ב הם במספר מאתיים (ולא במספר עשרים), י"ל כי ע"י עבודת התשובה ממשיכים אח"כ תוספת אור גם בחור"ב, עד שנעשים מאתיים. ועפ"י זה יש לבאר גם הקשר עם הפירוש הא' שמביא שם דקאי על הבריור דלעו"ז, כי הלומד תורה במקומו [או הלומד תורה שלא בצער] שהיא עבודה במדוה"ג, אין בכחה להפך רק את המקיף דלבונה. משא"כ הלומד תורה שלא במקומו [או הלומד תורה בצער] באופן דעבדו, שבכללות ה"ז עבודת התשובה שלמעלה ממדוה"ג, בכחה להפך גם הע"ס דנוגה.

ועפ"י הנ"ל יובן הקשר דהכתוב האלף לך שלמה לר"ה, דהנה נת"ל פירוש הכתוב, דע"י עבודת התשובה למעלה ממדוה"ג בכחו להפך גם האלף ע"ס דנוגה שיוחזרו לשלמה, מלך שהשלוש שלו³⁸, והרי עיקר עבודת התשובה הוא ברי"ה, וכמ"ש הרמב"ם³⁹ דאעפ"י שהתשובה כל השנה זמנה, בעשי"ת היא יפה ביותר ומתקבלת מיד, והרי ראש השנה הוא הראש וההתחלה דעשי"ת.

והנה אף שהעבודה דהאלף לך שלמה היא עבודה נעלית ביותר, העבודה שלמעלה ממדידה והגבלה, עבודת התשובה שבכחה להפך גם את הע"ס דנוגה, אבל לאירך, ישנה מעלה עיקרית במאתיים נוטרים את פריו. ויובן זה עפ"י מה שמבאר הצ"צ בדרוש הנ"ל, דמה שע"ס דנוגה נק' אלף ה"ז ע"ד המבואר בזהר⁴⁰ בענין שלא נברא העולם באל"ף משום שממנו יש יניקה לאחר, ולכן נברא העולם בבי"ת שיש בו סימן ברכה, ומבאר בזה אדמו"ר הזקן⁴¹ כי אף שאל"ף גבוה מהבי"ת, כי אל"ף בכתר בי"ת בחכמה, אלא כי בכתר מאריך

(38) שהש"ר פ"ח, יא (א).

(39) הלי' תשובה פ"ב ה"ו.

(40) ח"א רה, ב.

(41) לקר"ת פ' ראה יט, ב.

(33) מלאכי ג, יח.

(34) חגיגה ט, ב. וראה תניא פט"ו.

(35) ראה בכ"ז גם סה"מ תרנ"ב ע' נו ואילך.

(36) ח"א קכג, א.

(37) ר"פ חיי"ש.

אף לרשעים משום דשם כחשיכה כאורה⁴². ובשעת עשרת הדברות פתח באל"ף אנכי, כי אחר שכבר נברא העולם בבי"ת שוב אין יניקה גם מהאל"ף, ואזי האלף לך שלמה שגם מק"נ היונקת ממקום גבוה יתברר ויוכלל בקדושה. ועפ"ז י"ל דמאתיים ה"ז דוגמת אות בי"ת (ב' פעמים יו"ד פעמים יו"ד), וזה פועל מעלה בהאלף. היינו דבכדי שיוכל להיות האלף לך שלמה, שגם קליפת נוגה היונקת ממקום גבוה דשם כחשיכה כאורה, יתברר ויוכלל בקדושה, ה"ז ע"י ומאתיים לנוטרים את פריו, דוגמת אות בי"ת, וע"ד הנ"ל דלאחר שכבר נברא העולם באות בי"ת סימן ברכה, שוב אין יניקה גם מהאל"ף.

וע"פ הנ"ל יש לבאר ג"כ הקשר דהמשך הכתוב ומאתיים לנוטרים את פריו לר"ה, דהנה נת"ל דומאתיים לנוטרים את פריו ה"ז בדוגמת אות בי"ת שבו נברא העולם. והרי עיקר בריאת העולם הוא בר"ה, שבו נאמר ויכולו השמים והארץ וכל צבאם⁴³, ויכולו גם מלשון תענוג⁴⁴ שזהו תכלית השלימות. ועוד זאת שבר"ה נברא אדה"ר שהוא עיקר בריאת העולם, כי הכוונה בבריאת העולם היא למעשה ידיך תכסוף⁴⁵, שהאדם (מעשה ידיך) יפעול שלימות בהבריאה. ולכן נברא אדה"ר באופן כזה שויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה⁴⁶. שפועל עילוי גם בגן עדן, וגם בבחי' עדן שלמעלה מגן, ועד שפועל עילוי בעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו, כמו שהי' בר"ה בפעם הראשונה שאמר לכל הנבראים, בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני הוי' עושנו⁴⁷.

והנה כמו שבריאת העולם בפעם הראשונה שייך לאות ב' ר"ת ברכה, כמו"כ הוא בכל ר"ה ור"ה שנמשך ענין הברכה בפשטות, כתיבה וחתימה טובה בענינים גשמיים הנרמזים בפסוק בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ⁴⁸, לרבות צבאיהם⁴⁹. ובכללות — שתהי' השנה הבאה עלינו שנה מבורכת בכל, ביחד עם המעלות דתְשִׁמַח ותְשִׁמַח ושנת הַקְהָל את האנשים והנשים והטף⁵⁰ וכמבואר בשיעור חומש דמוצאי ראש השנה, וכ"ש וק"ו שזה כולל כל שאר הברכות, שתהי' שנת אורה ושנת ברכה, ושנת גדולה וגאולה, ושנת דיצה ושנת הוד והדר, ושנת ועד טוב, ושנת זיו העליון, ושנת זוהר כמ"ש⁵¹ והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע, נוסף על העיקר שכל או"א יכתב ויחתם בספר זכויות, ושנת חיים טובים וארוכים, ושנת טובה בטוב הנראה והנגלה, ושנת יעוד טוב, ושנת כלכלה ושנת לימוד בהצלחה מופלגה, ושנת מרומים ושנת נסים גלויים,

47) תהלים צה, ו. וראה פרדר"א פי"א.
 48) בראשית א, א.
 49) ראה פירש"י שם, יד.
 50) וילך לא, יב.
 51) דניאל יב, ג.

42) תהלים קלט, יב.
 43) בראשית ב, א.
 44) ראה אוה"ת בראשית מב, ב ואילך. תקח,
 א ואילך.
 45) איוב יד, טו.
 46) בראשית שם, טו.

מתחיל מנס הגאולה שיהי' בגלוי לעיני בשר כמ"ש⁵² והיו עיניך רואות את מוריך, ושנת סיעתא דשמיא ושנת סימן טוב (שזה שייך במיוחד לראש השנה שעושים בליל ראש השנה כמה דברים לסימן טוב⁵³), ושנת עוז ושנת פאר, ושנת צדקה ושנת צהלה, ושנת קוממיות ושנת רוממות ושנת ששון ושמחה, ושנת תהלה ושנת תורה ותפלה ותשובה. ובענין התשובה הרי הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה ומיד הן נגאלין⁵⁴, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, והקיצו ורננו שוכני עפר⁵⁵, כולל מאתיים הראשים דשבט יששכר, וצדיקי כל הדורות, וכן הבעש"ט והרב המגיד ואדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצ"צ ואדמו"ר מהר"ש ואדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ונשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, ותיכף ומיד ממש, שתהי' שנת גאולה האמיתית והשלימה.

(54) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
(55) ישעי' כו, יט.

(52) ישעי' ל, כ. וראה תניא פל"ו.
(53) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתקפ"ג.